

07.02.2006

karınca
huzura varınca
kültür sohbetleri

DURSUN GÖRLEK

T İ M A Ş Y A Y I N L A R I
İ S T A N B U L 2 0 0 5

1952 yılında Tokat'ta doğdu. İlk ve orta tahsilini memleketinde tamamladı. İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Yeni İstanbul, Tercüman, Hürriyet, Günaydın gazetelerinde çeşitli görevlerde bulundu. Bir süre muhtelif okullarda Türkçe ve Edebiyat öğretmenliği yaptı.

Biyografi araştırmaları ve çeşitli makaleleri *Meşale*, *İnanç*, *Millî Kültür*, *Türk Edebiyatı*, *Kültür Dünyası* gibi dergilerde yayınlandı. *Tarih ve Düşünce* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Bu dergide neşrettiği "Kırkambar" ve "Ayaklı Kütüphaneler" başlığı altındaki yazılarıyla ilgi çekti.

Yazarın, Osmanlı tarihi, şark klasikleri ve biyografi sahasındaki çalışmaları halen devam etmektedir.

Timaş Yayınları arasında bu serinin ilk kitabı olarak çıkan "Çınaraltı-Kitap Sohbetleri" adlı bir çalışması bulunmaktadır.

ÖNSÖZ YERİNE

Gönül iklimini şenlendiren İslâmî ilimlerden biri de tasavvuftur. “Marifetullah” denen iksirle beslenen kalp, bir ayna gibi parlamaya başlar. İşte böyle cilâlı bir kalp öyle bir hazineye açılır ki, onun manevi boyutlarını basit kalemler ile tasvir etmek mümkün değildir. İzbe bir köşede murakabeye varan bir dervişin iç dünyası nurlarla dolar. Süleymaniye Camii Sinan’ın madde plânındaki ustalığını gösterdiği gibi, “Hadîkatü’s-Süedâ” da Fuzûlî’nin mânâ âlemlerinden derdiği gülleri teşhir etmektedir.

Yunus Emre’nin bir şiiriyle bütün iç sıkıntılarınızı, dünyevi dertlerinizi giderebilirsiniz. Ahmet Yesevî’nin hikmetleriyle, hikmet denizine dalabilirsiniz. Niyâzî Mısrî’nin ilâhileri, ilâhî âlemlerden parıltılar sunmaktadır. Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî’nin, Rum illerini irşad etmek için kaleme aldıracağı Mesnevî, yedi yüz yıldan uzun bir süredir cennet gülleri sunmaya devam etmektedir. Bostan’daki hikmet incilerini, Gülistan’daki gül goncalarını ebediyetin yoluna serpilen manevi mücevherler olarak müşâhede edebilirsiniz.

Tarihi bir gerçektir ki postta oturanlar, tahtta oturanlara hükmetmesini bilmişlerdir. Bizans surlarını yerle bir eden Fatih Sultan Mehmed, gönül sarayını ihya etmek için Akşemseddin Hazretlerinin müridi olmayı candan, gönülden arzu ediyordu. Muhteşem öfkesiyle, celâliyle arslanları bile titreten Yavuz Sultan Selim Han, İbn-i Kemal’i görünce kuzulaşıyordu. Nâkus yerinde ezanlar okutturan Kanûnî’nin kanunları, Ebussuud Efendi’nin nazarında herhangi bir değer ifade et-

miyordu. Aziz Mahmud Hüdayi hazretlerinin eline abdest suyu döken Sultan birinci Ahmed Han, bu hareketiyle gerçek sultanların, gönül sultanları olduğunu ilân ediyordu.

Osmanlıca kitaplarla meşgul olduğumuzu, onlardan bazılarını günümüz Türkçesine çevirdiğimizi bilen dostlarımızdan biri, bir gün dedesinden kalan bir divanı yeni harflere aktarmak için bendenize getirdi. Eserin sayfalarını karıştırırken göz yaşartıcı bir manzara ile karşılaştım.

Bazı satırlarda mürekkebinin dağılmış bulunduğunu, kelimelerin neredeyse okunamaz hale geldiğini gördüm. Bunun sebebinin eseri veren arkadaşına sordum. Aziz dostum dedi ki: Dedem tasavvuf ehli bir zattı. Bu manevi terbiyenin etkisiyle kalbi inceldikçe incelmış, zayıf ve nahif vücudu sanki nurdan bir heykel haline gelmişti. Elinizdeki divanı sık sık okur, çoğu zaman gözyaşlarına hâkim olamaz, işte böylece kitabın sayfalarını ıslatırdı.

İslam medeniyetinin muhteşem tablolarını oluşturan anıt eserlerin, işte bu gözyaşlarıyla îmal edilen mürekkeple yazıldığını bir kere daha belirtelim. "Kültür Sohbetleri"ni saray bahçesinden derlenmiş bir demet gül diye kabul ederseniz yazarını gülümsetmiş olursunuz.

BİR HATTATIN MEZAR TAŞI

Osmanlı mezarlıkları uhrevi güzellikleriyle sadece Müslümanları değil, bazı Avrupalı seyyahları da etkiliyordu. Başta Piyer Loti olmak üzere birçok Batılı yazar için İstanbul mezarlıkları, büyük bir milletin tarihi zenginliğini gözler önüne seren, İslâm imanının taşa yansıyan tezâhürlerini ortaya koyan uhrevî mekânlardır. Belirtmek gerekir ki, mezar taşlarındaki yazılar sadece içinde yatan şahsın kimliğini ortaya koymakla kalmaz, aynı zamanda hat sanatının güzelliklerini de sergiler. İşte bunlardan biri de Kayışzade el-Hac Osman Efendi adındaki hattatın mezar taşıdır.

“Son Hattatlar” yazarının verdiği bilgilere göre, Burdurlu Osman Nuri Efendi, özellikle nesihle büyük bir maharet kazandı. Hayatını Mushaf-ı Şerif yazmaya adadı. Bu vadide öyle bir gayret gösterdi ki, yüz altı Kur’an-ı Kerim yazmanın şerefini kazandı. Kitab-ı Mübîn’in şefaatinin hak etti. Yüz yedinci nüshayı cennet-i alâda tamamlamak üzere Milâdi 1894, Hicrî 1311 yılının Ramazan ayının dördüncü gecesi, teravih namazını kıldırırken beka âlemine intikal etti. Merkez Efendi kabristanına defnedildi. Kabrinin kitabesi şöyledir:

“Yüzyedinci Mushaf-ı Şerif’ini Süre-i Yusuf’daki ‘Ersilhü manâna ğaden yertag’ âyet-i kerimesine kadar tahrir eden ve teravih namazını kıldırırken rükû esnasında vefat eden meşâhir-i hattat ve muallim-i sibyandan Burdurî el-Hac Osman Efendi’nin rûhiçün rızâen lillah Fâtîha, Ramazan 1311, yevmi pazartesi.”

KİTAP BASILMAZ TAB' EDİLİR

Osmanlı'nın son zamanlarında doğup Cumhuriyetin ilk yıllarında yaşayan, tahsilini bu arada tamamlayan, bir nevi geçiş döneminin temsilcisi olan öyle insanlar vardır ki, bu İstanbul Efendileri konuştukları zaman ağızlarından bal akardı, hâzîrûn hayran hayran kendilerine bakardı. İşte bunlardan biri olan Neyzen Halil Can da eski kültürümüzün ve mûsikîmizin seçkin temsilcilerindendi.

Halil Can, bugünkü ilâhiyat fakültelerinin “Yüksek İslâm Enstitüsü” adı altında eğitim verdiği yıllarda İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde dini mûsikî hocalığı yaptı. Halil Can Bey, son derece edebi bir lisanla konuşur, itinayla seçtiği kelime ve cümle harcıyla mânâ hazinesinin duvarlarını özerdi. Ders anlatırken konuşma densizliğinde bulunan talebesini, nev'i şahsına münhasır üslûbuyla ikaz eder, “Evlâdım, silsile-i kelâma sekte verme” derdi.

Ona göre kitap basılmaz, tab' edilirdi. Sonunda “hâne” bulunan rezalet yuvası basılırdı, ama bir ilim ve kültür hazinesi olan kitabın tab' edilmesi gerekiyordu. Halil Can'a göre, kitabın okunmaya hazır hale geldiğini belirtmek için “Eser, kisve-i tab'a büründü” demek icab ediyordu.

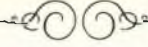
Hazret bugün hayatta bulunsaydı da, adının baş tarafında “Prof.”, “Doç” gibi ünvanlar taşıyan -sözüm ona- bilim adamının “yapıtındaki yaşamsal konuların içeriğine” şahit olsaydı, verecek “yanıt” bulamaz, herhalde kahrından ölürdü.

ÖYLE BİR NEYZEN Kİ...

Merhum Kemal Edip Kürkçüoğlu, Neyzen Halil Can Bey'den şu satırlarla söz ediyor:

“Bizden ayrılan, hepimizi yetim bırakan üstadımız uzun zamandan beri esir-i firâş idi; lâkin kendisi kalbindeki sağlam imanla, fâniliği anlayan irfanla, dervişâne itimnanla âzâde-i telâş idi. Hazreti şahsen otuz şu kadar yıldır tanırdım. Sevimli simâsını Ulu Mevlânâ'nın müşahhas timsâli sanırdım.

'Allah'ın gerçek dostu' demek olan Halil isminin tam müsemması bir insandı. Kemal mertebesinde ehl-i irfandı. Mevlevî Ahmed Celâlüddîn ve Ahmed Remzi Efendilerden, hattat ve neyzen Emin Dede'den, Ahmed Avni Bey'den feyiz almış, onlardan bizlere yâdigâr kalmış mübarek bir candı. Son aylarda çektikleri 'el-belâ li'l-velâ' sırrından gelen bir manevî imtihanı.

Cennetmekân Halil Can, Allah dostlarının samimi dostu, Resûlullah düşmanlarının müsamaha tanımaz düşmanıydı. Aynı zamanda millî ve dinî müsikîmizin hakiki üstadı idi. Hafızası paha biçilmez cevherle dolu bir hazîne, sînesi hakayik ve deka-yıka ma'kes olan sırlı bir âyine idi.

Şeb'-i Arûs ihtifallerinin bir incisi, neyzenler câmiasının saf birincisi idi. Batı'nın müzik otoriteleri onu bizden fazla takdir ederler, müşkilleri çözmek için huzuruna uçarak gelirlerdi. Ordumuzda yarbaylık rütbesine yükselmiş, varlığıyla pâyesini kat kat yükseltmiş olan Eczacı Halil Can Bey'in sohbetleri, ilaca çevirdiği reçeteler kadar devakâr, kendisi klâsik müsikîmizde İtiriler, Kutb-ı Nayiler nazîri bir nevâkâr idi. Biri iki, kargayı bül-bülün teki gören idarecilerin hatası yüzünden ayrıldığı İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde on bir yıllık öğretim üyeliği sırasında yüzlerce gence rehber olmuştu.

Üstad Halil Can, o büyük insan, bir güneşti, battı; bir değeri, bitti; Halil Can bir umuttu, söndü. Halil Can ezelden yöneldiği Allah'a döndü.

Allah'ım! Mübarek kabri nûrunla dolsun! Aziz rûhu senin inâyetine, sevgili Resûlünün siyânetine, başta Cenâb-ı Mevlânâ olmak üzere cümle velilerin himmetine mazhar olsun.”

GÜL GİBİ CAMİ

Osmanlılar zamanında İstanbul'a gelip "Dersâadet"i gezen seyyahlar, bu İslâm başkentinde gördükleri güzellikleri, nezaket ve zarâfet örneklerini, can ve mal emniyetini anlata anlata bitiremiyorlar. Ezanlar okunduğu zaman esnafın dükkânlarını açık bırakarak camiye koşmalarını büyük bir şaşkınlıkla dile getiriyorlar. Köşe başlarında bulunan sadaka taşlarından ihtiyaçlarını giderecek miktarı alıp gerisine el sürmeyen fakir, fakat asıl Müslümanların ruh terbiyesini olanca hayranlık duygusuyla naklediyorlar.

Dün öyleyken bugün niçin böyle olduk? İşte bütün mesele bu sorunun cevabında gizleniyor. Osmanlı medeniyetinin diğer mimârî eserlerini bir tarafa bırakalım, sırf camileri ayrıntılı olarak incelediğimiz zaman o devirde, hükümfermâ olan ihtişam karşısında gözlerin kamaşmaması mümkün değildir.

Evliya Çelebimiz ünlü seyahatnâmesinde Edirne'yi anlatırken, şehirde bulunan camilerin birçoğunda, namaz esnasında safların arasına gül serpiştirildiğini belirtiyor. Bu güllerin ayak kokularını gidermek için kullanıldığını söylerseniz, işte o zaman lâfi ayağa düşürmüş olursunuz. Unutmayalım, gül bizim kültürümüzde cennet kokuları saçan mübarek bir çiçektir. Bakınız Yunus Emre'miz gülü, nasıl gülümsetiyor:

*Salınır Tübâ dalları
Kur'an okur hem dilleri
Cennet bağının gülleri
Kokar Allah deyü deyü*

Bakariken gözlere, akarken sulara, kokarken güle, öterken bülbüle "Allah!" dedirten bir medeniyet ne muhteşemdir yâ Rabbi!...

İSTANBUL'UN ÜÇ DÜŞMANI

Son Osmanlı hanımefendilerinden Münevver Ayaşlı, “İstanbul’un üç büyük düşmanı bulunmaktadır. Bunlar da zelzele, belediye başkanları ve yangın” diyor. Zelzelenin ne büyük bir felâket olduğunu son büyük depremle çok iyi anladık. Sürekli sallanan dünyamız, Kudret Eli’nin bizi asla boş bırakmadığını ihtar ediyor. Tarih şuurundan yoksun ve mîmârî estetikten bîhaber belediye başkanlarının ise, bu güzelim şehri ne hale getirdiklerini en dramatik sahneleriyle öğrenmek istiyorsanız, dünkü güzel İstanbul ile bugünkü taş yığınına karşılaştırmak yeterlidir.

Yangınlara gelince, o öyle bir faciadır ki anlatmak mümkün değildir. Eski ünlü gazetecilerden Burhan Felek “Yaşadığımız Günler” adındaki hatıra kitabında şair Üsküdarlı Talât Bey’in başından geçen bir yangın olayını kısaca şöyle dile getiriyor: Talât Bey, belli başlı eserlerini Meşrûtiyet’in ilk senelerinde toplamıştı. Fakat 1917’de mahallemizde çıkan bir yangında, bütün ömründe biriktirdiği para ile yaptırdığı güzel manzaralı dört katlı evinin, bir rüzgârlı havada güpegündüz yandığı sırada üst kattaki küçük odasında bulunan eserlerini kurtarmak mümkün olmadı. Bu yangın Talât Bey’i mânen ve maddeten yıktı. Bu yangın dolaşısıyla duyduğu üzüntüyü şu beyitle dile getirmişti:

*Evimin yandığına yanmadım ammâ Talât
Yandı bin beyt-i metînim ona pek çok yanarım*

Buradaki “beyt” kelimesinin aynı zamanda “ev” anlamına geldiğini de belirtmiş olalım.

PADİŞAHIN ÖDÜLENDİRDİĞİ ŞAİR

Söz Üsküdarlı Talât Bey’den açılmışken, onun Abdülhamid Han tarafından nasıl ödüllendirildiğini de -Refi’ Cevad Ulu-nay’dan naklen- anlatalım:

İkinci Abdülhamid kalem erbabına çok yardımında bulunmuştu. Sürgüne gönderdiği zaman, mutlaka bir memûriyete tayin ederdi. Kendisine verilen kasîdelerden çok, düşüncelerini ifâde eden yazıları severdi. 1904-1905 yılları arasında meydana gelen Rus - Japon muharebesinde, Rusların hezimete uğraması üzerine Üsküdarlı Talât Bey uzun bir manzûme yazmış ve Rusların hava yumuşadığı zaman son darbeyi yiyeceklerini tahmin ve temenni ederek bir cinas yapmış, şöyle demişti:

Ey Rus! Çözülün hele bir kerre şu donlar

Elbette sever silsileni, korkma Japonlar!

Manzûmeyi İkinci Abdülhamid'e okumuşlar. Çok hoşlanan padişah, Talât Bey'e 300 altın göndermişti.

NAMIK KEMAL'İN CEVABI

Refi' Cevad'dan bir fıkra daha nakledeyim:

"Ali Ferruh'un çok sevdiğim ve iltifatlarına mazhar olduğum babası komşum Reşat Paşa anlatmıştı:

Bir gün sandalla Üsküdar'a geçiyorduk. Sandalda Ziya Paşa, Nuri Bey, Namık Kemal, Deli Hikmet ve ben bulunuyordum. Şemsipaşa kıyılarında hatırı sayılır bir fırtına çıktı. Sandal sallanmaya başladı. Namık Kemal telâşlandı. Sandalcının temînatına rağmen büyük şair telâşlı bırakmayınca Deli Hikmet:

– Be Kemal, ne tatlı canın varmış! Batarsak batalım, ne olacak sanki? dedi. Namık Kemal şu cevabı verdi:

– Ayol, ben canım için telâşlanmıyorum. Sandal batarsa ef-kâr-ı umûmiye (kamuoyu) boğulacak! Onu düşünüyorum!...

SAĞLIĞIN ESASI

Acem padişahlarından biri, Peygamberimiz'in huzuruna hâzık (mesleğinde başarılı) bir hekim göndermişti. Hekim yıllarca Arap diyarında kaldı. Kimse -denemek için bile olsa- gidip ilâç istemedi. Herhangi bir tedavi için başvuran olmadı. Hekim bir gün Hazreti Peygamber'in yanına geldi:

– Beni ahabın tedavisi için göndermişlerdi. Ama bunca zaman iltifat eden olmadığı için görevimi yapamadım, diye şikâyette bulundu.

Peygamberimiz buyurdu ki:

– Bunların bir âdeti vardır: İyice iştahları gelmedikçe bir şey yemezler; henüz iştahları kesilmeden de yemekten kalkarlar. Hekim:

– İşte sağlığın esası budur, dedi ve saygıyla yer öpüp gitti.

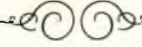

YAVUZ SULTAN SELİM'İN KAFTANI

Türk Tıp Tarihi Kurumu'nun yayımladığı "Menâkıb-ı Süheyl Bey" adındaki küçük, fakat kıymetli eseri karıştırırken Hoca'nın Osmanlı padişahlarını değerlendiren ilginç bir yazısına rastladım. Merhum, Yavuz hakkında şunları not etmişti:

"Yavuz Sultan Selim Han, hem gazûp hem de âlimleri seven bir padişah. Mısır seferine giderken İbn-i Kemal'i yanına almıştı. Su birikintisi olan bir yerden geçerken büyük bilginin atı, Yavuz'un beyaz kaftanına çamur sıçratmış. İbn-i Kemal üzülmüş, öfkeli padişahın gazabına uğramaktan korkmuş. Fakat Yavuz 'Bu çamurlu kaftanı muhafaza edin, ölünce sandukama örtün' diye emir vermiş.

Ben bunu duyunca Yavuz'un türbesine gittim. O zaman bir inanç vardı. Yavuz'un türbesini ziyaret eden kimse işsizse iş bu-

lur, işi varsa kaybedermiş. O sıralarda üniversite karıştı. Türbeye giremedim. Çamurlu beyaz kaftanın sandukanın üzerinde olup olmadığını türbedara sordum. Olayı bilmiyordu, ama beyaz kaftanın örtülü olduğunu söyledi. Yavuz, sert ve müsamahasız bir padişah olduğundan onun devrinde aileler yaramaz çocuklara 'Allah seni Sultan Selim'e vezir yapsın' derlermiş.

Ali Nihat Tarlan, Mükrimin Halil Yınanç ve ben Fatih kütüphanesinde çok çalışırdık. Ali Emiri Efendi gelip köşeye oturduğu zaman Tarhan Farsça, Mükrimin Halil tarih, ben tıp tarihi kitaplarımızı kapatır, onu dinlerdik. Bağırarak konuşurdu. Yoldan geçenler merakla bize bakarlardı.”

SADİ DİYOR Kİ...

Çocukluğumda pek sofuydum. Daima geceden kalkardım. Zahitliğe ve perhize çok düşkündüm. Bir gece babamın yanında otuyordum. Gözlerimi hiç yummamış, elimden Kur'an-ı Kerim'i bırakmamıştım. Etrafımda bulunan birtakım insanlar ise uyuyorlardı. Babama “Şunlardan biri başını kaldırıp da iki rekât namaz kılmıyor, ölü gibi yatıyorlar!” dedim. Babam şu cevabı verdi:

“A oğul, el âlemin dedikodusunu yapacağına keşke sen de uyusaydın!”

Evet, sürekli başkalarıyla uğraşanlar, kendileriyle meşgul olmaya vakit bulamazlar.

KALEM AĞLAR KİTAP GÜLER

Eli öpülecek kimselerin başında anaların, babaların, hocalarının ve diğer büyük zatların geldiğini hepimiz biliyoruz. El öp-

mek bir saygı ve hürmet ifadesi olduğuna göre bu asil duyguyu insanın dışında bazı varlıklar için de öne çıkarmak söz konusu olabilir. Ve böyle hareketler genellikle zarâfet örneği olarak kendini gösterir. İşte birkaç nümüne:

Meşhur müverrihlerimizden Abdurrahman Şeref Bey'in "Tarih Müsahabeleri" isimli eserinde naklettiğine göre, Bağdatlı şairlerden bir zat, Şeyhülislâm Arif Hikmet Bey'e bir kasidesini gönderir. O da aynı zata, bir çubuk takımı yollar. Cevap olarak da şu zarif cümleyi yazar: "Kasidenizi o kadar beğendim ki, ağızınızı öpmek istedim. Mesâfenin uzaklığı engel olduğundan, bu görevi çubuk takımına havale ediyorum!"

Bir gün Süleyman Nazif, "İstikbal" dergisinin koleksiyonu hakkında bilgi almak için İbnülemin Mahmud Kemal Bey'e gider. Üstadı devlethânedeki bulamayınca melûl mahzun geri döner. Daha sonra kendisine kısa bir tezkire yazar ve duygularını şu cümle ile dile getirir:

"Emin Feyzi Bey'le çarşamba günü devlethâneye geldim. Fakat o gün ayak öpmeye imkân olmadı. Kapının eşigini öptüm ve gittim!"

Bir gün Çağaloğlu'nda hattat Süleyman Berk Hoca ile karşılaştım. Elinde bulunan bir deste kâmiş kalemin arasından birini uzatarak: "Hocam, işte hattat Hâmid Bey'in kalemi!" dedi. Dayanamadım, ben de o mübarek kalemi öptüm. Yıllar önce Sirkeci'deki bir han odasında kendisini de ziyaret etmiş, kalemi âdeta konuşuran o mahâretli eli de bûs etmişim.

Ney, neyzenin dudağında inlediği, istidat sahibi bütün kulaklar bu lâhûtî sesi zevkle dinlediği gibi, kalem de hattatın elinde bir nur sütunu haline gelir, işte o zaman asıl ihtişamını kazanır.

Kaleme izafe edilen bu kudsiyet hiç şüphesiz ki ilhâmını onun tutan elden alıyordu. Eskiden "güzel yazı" dersine yeni başlayacak talebeler, hattatların pîri Şeyh Hamdullah'ın Karacaahmet'teki mezarına giderler, iki parmak kadar toprağı elleriyle kazarlar, kalemlerini büyük bir saygıyla buraya gömerler, aradan

bir cuma gecesi geçince, yazı âletlerini gömdükleri aynı yerden çıkarırlar, ondan sonra “Bismillah!” derlerdi.

Hattatların mezar toprağındaki iksiri, daha fazla teksir eden şu hareket, aslında kalemin ulviyetini, yazının kudsiyetini canlı bir tablo gibi gözler önüne seriyor.

Mürekkep de gözyaşı gibi “mübarek” olduğu için, bir gönül ehli şöyle demiş: “Kalem ağlarken, kitap güler!” Adını bilemediğimiz bir şair ise, kalemin akıttığı bu gözyaşını feryâda dönüştürüyor ve onu şöyle inletiyor:

*Kalem feryâd eder, ağlar mürekkep
Beni câhil eline verme yâ Rab!*

EŞREF DİYOR Kİ...

*Kahr için hasmını bir ra'd-ı kazadır kalemim
Mahveder zâlimi püşküllü belâdır kalemim
Karşısında nice erbâb-ı denâet titrer,
Hâkim-i mahkeme-i hükm-i cezâdır kalemim
Çok mu alçaklara âlemde çalarsam galebe,
Elde bayrak gibi ihsân-ı Hüdâ'dır kalemim
Sihribâzân-ı cihâna kesilir bir ejder,
Sanki Eşref, yed-i Mûsâ'da âsâdır kalemim*

“ŞEHİDİN BABASI”

Etrafınıza şöyle dikkatli bir gözle bakar; eşler, dostlar, akrabalar arasında konuşulanlara kulak verirsiniz hep şikâyet, hep

yakınma dinlersiniz. İlk rastgeliğiniz adamcağıza “Beybaba, çocuk nasıl?” diye bir soru yöneltirseniz, muhatabınız “Bir dokun, bin âh dinle kâse-i fağfürdan” sözünü hatırlamışçasına âdeta bir dert küpü kesilir, inledikçe inler, tabii ki siz de dinledikçe dinlersiniz.

Babaların ve anaların bu türlü şikâyetlerinin büyük bölümünü -hiç kuşkusuz- onların çocuklarından gördüğü ilgisizlik, evlâtlarından memnuniyetsizlik oluşturuyor. Ana baba evlâdı için canını verir, oysa evlât, bırakın canını, malını bile vermez. İşte bundan dolayıdır ki, “Baba oğluna koca bir bağ bağışlamış, oğlu babasına bir salkım üzüm bile vermemiş!” denilmiştir.

Evet, durum bundan ibaret olmasına rağmen biz yine de bir sır verelim ve onunla anaları babaları teselli etmeye çalışalım:

Efendim, anaların babaların çocuklarına karşı aşırı muhabbet beslemelerini, onların ise nisbeten ilgisiz kalmalarını, yeteri kadar alâka göstermemelerini normal karşılamak gerekiyor. Çünkü ilk babamız Hazreti Âdem ile, ilk annemiz Hazreti Havva'nın bizim gibi anası, babası yoktu. Dolayısıyla onlar bütün muhabbetlerini, sevgilerini çocuklarına vermişlerdi. Bu muhabbeti ikiye bölüp yarısını kendilerine takdim edecekleri babaları ve anaları mevcut değildi. İşte işin sırrı burada kendini gösteriyor ve bu ilâhî kanun o gün bu gün, hükmünü icra ediyor.

Genç kardeşim sen de baba şefkatinin ne demek olduğunu biraz olsun anlamak istiyorsan, büyük edibimiz Süleyman Nazif Bey'in “Şehidin Babası” adıyla kaleme aldığı nefis mi nefis hikâyeyi okuman gerekiyor.

PADIŞAHIN BÜTÜN SERVETİ

Sultan İkinci Murad, Şubat ayının oldukça sert bir gününde yaptığı gezi sırasında üşüterek hastalanmıştı. Hünkâr salonuna serilen bir yatakta yatıyordu. Devlet erkânından ayrı kalmamak

ve işleri iyi yürütebilmek için, haremde yatmayı kabul etmemişti. Böyle istirahat halindeyken çeşitli hatıralar gözünde canlanıyordu. Bu yüzden mutluluk, hüzün ve keder bulutlarının arasında dolaşıyordu. Padişah sabaha karşı ağırlaşmaya başladı. Sabah bütün beyleri ve paşaları yanına çağırıldı. Paşalar geldikten sonra Sultan Murad Han'ın bakaşları vezir-i azam Halil Paşa'nın üzerinde durdu:

– Paşa oku. Beyler ve paşalar hazeratı dahi dinlesinler!

Halil Paşa, İkinci Murad'ın ötekiler gelmeden önce kendisine verdiği, yıllar önce kaleme alınmış vasiyetnâmesini saygıyla koyundan çıkardı. Öpüp başına koyduktan sonra okumaya başladı:

– Tahtın vârisi şehzâde Mehmed (Fatih)'dir. Onun başlıca vazifesi Konstantınıyye'yi hocaları, beyleri, paşalarıyla fetheylemektir. Ona tecrübeli vezir-i azâmım Halil Paşa'yı vasî tayin eyledim. Cümle vezirim, beyler ve paşalar şahid ola... Mezarımın toprağına daim rahmet yağa... Bütün servetim parmağımdaki yüzük, irtihalimde (vefatımda) satıla ve parası bitinceye kadar baş ucumda Kur'an okutula..."

Halil Paşa vasiyetnâmeyi okuyup bitirdiği sırada orada hazır bulunanlar, Sultan İkinci Murad Han'ın rûhunu teslim etmek üzere olduğunu gördüler.

İLK İSLÂM ÜNİVERSİTESİ

İslâm, fertlere beşikten mezara kadar ilim öğrenmeyi emreden ilâhî bir nizamdır.

Daha bu din yeni yayılmaya başladığı devirde Medine'de keşif bir ilmî çalışma hayatı başlamış, bir taraftan İslâmî gerçekler ve yeni "dünya görüşü" halk tabakalarına aktarılmaya çalışılırken, bir yandan da ilk İslâm üniversitesi olan Suffa'nın temeli atılıyordu.